

**ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни

**“БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ
ПІДПРИЄМСТВОМ”**

(для магістрів)

Київ - 2016

Підготовлена доцентом кафедри обліку і аудиту О.В. Цімошинська

Затверджено на засіданні кафедри обліку і аудиту (протокол № 5 від «18» листопада 2016 р.)

Схвалено Вченою радою Інституту міжнародної економіки і фінансів МАУП (протокол № 3 від «30» листопада 2016 р.)

Коваль М.І., Михайленко О.В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством» (для магістрів). – К.: ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2016, 26 с.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Бухгалтерський облік в управлінні підприємством” (для магістрів) містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи студентів, список літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Якісні зміни у системі управління діяльністю суб'єктів господарювання зумовлюють потребу у нових підходах презентування інформації з метою задоволення потреб внутрішніх користувачів. Саме бухгалтерський облік в управлінні економічним суб'єктом як частина інформаційної системи забезпечує необхідну інформацію для оцінки, прогнозування, контролю, аналізу альтернативних варіантів управлінських дій з метою підвищення ефективності господарювання, примноження майна власника, створення доданої вартості.

Навчальна дисципліна “Бухгалтерський облік в управлінні підприємством” є обов'язковою для вивчення студентами спеціальності “Облік і аудит”. Вивчення цієї дисципліни вимагає від студентів обізнаності з матеріалом, викладеним у дисциплінах “Теорія бухгалтерського обліку”, “Бухгалтерський фінансовий облік”, Фінансовий облік I, Фінансовий облік II та інших.

Метою викладення навчальної дисципліни “Бухгалтерський облік в управлінні підприємством” є: формування системи знань з підготовки облікової інформації як основи для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни “Бухгалтерський облік в управлінні підприємством” є:

1) вивчення концептуальних засад використання бухгалтерського обліку як інформаційного джерела системи управління підприємством;

2) набуття вмінь побудови та трансформації бухгалтерського обліку в системі управління підприємством;

3) вивчення методик і техніки надання облікової інформації для сучасних та потенційних потреб управління підприємством;

формування професійних суджень у сфері бухгалтерського обліку в управлінні підприємством, при розробці та реалізації стратегії підприємством.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

✓ теорію, методологію, практику формування та надання облікової інформації для сучасних та потенційних потреб управління підприємством;

✓ теоретичні, методичні та практичні засади використання бухгалтерського обліку як інформаційного джерела в управлінні підприємством;

✓ порядок формування управлінської бухгалтерської звітності для управління підприємством;

✓ сутність професійного судження та порядок його застосування в бухгалтерському обліку.

Уміти:

✓ класифікувати облікову інформацію, будувати систему бухгалтерського обліку для потреб управління;

✓ організовувати формування облікової інформації за стадіями облікового процесу, управляти якістю бухгалтерського обліку, контролювати якість

облікової інформації;

✓ здійснювати підготовку бухгалтерської звітності враховуючі інформаційні потреби управління підприємством; визначати існуючі та потенційні інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні підприємством; консультувати управлінський персонал підприємства щодо облікової інформації, наданої в бухгалтерських звітах та розробляти форми управлінської бухгалтерської звітності;

✓ формувати управлінську бухгалтерську звітність для управління економічним суб'єктом;

✓ оцінювати інформаційні потреби користувачів в управлінні підприємством; оцінювати якість облікової інформації, системи бухгалтерського обліку та бухгалтерської звітності;

✓ формувати думку та професійне судження про побудову та трансформацію системи бухгалтерського обліку для потреб управління підприємством; вміти застосовувати техніки та методики надання облікової інформації для сучасних та потенційних потреб управління підприємством.

Змістовні модулі навчальної програми дисципліни:

1. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством

2. Бухгалтерський облік для прийняття економічних, екологічних та соціальних управлінських рішень.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни “БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ
ПІДПРИЄМСТВОМ”

Назва змістового модуля і теми	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні	лабораторні	індивідуальні	самостійно	
Змістовий модуль 1. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством						
Тема 1. Сутність та місце облікової інформації в управлінні підприємством	10	2				8
Тема 2. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством	10	2				8
Тема 3. Принципи, методики і техніки підготовки управлінської бухгалтерської звітності	12	2	2			8
Тема 4. Якість облікової інформації та бухгалтерського обліку	14	4	2			8
Тема 5. Облікова політика в ціноутворенні	12	2	2			8
Тема 6. Інструментарій бухгалтерського обліку та звітності в управлінні підприємством	14	4	2			8
Разом за модулем 1	72	16	8			48
Змістовий модуль 2. Бухгалтерський облік для прийняття економічних, екологічних та соціальних управлінських рішень.						
Тема 7. Оцінка очікуваних витрат для прогнозування та прийняття управлінських рішень	12	2	2			8
Тема 8. Бухгалтерський облік в управлінні вартістю підприємства	16	4	2			10
Тема 9. Збалансована система показників в стратегічному управлінні підприємством	12	2	2			8
Тема 10. Бухгалтерський облік в управлінні ризиками підприємством	24	4	2			18
Тема 11. Бухгалтерський облік при прийнятті екологічних рішень	22	4				18
Тема 12. Бухгалтерський облік при прийнятті соціальних рішень	22	2	2			18
Разом за модулем 2	108	18	10			80
Разом годин	180	34	18			128

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни “БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ
ПІДПРИЄМСТВОМ”

Змістовий модуль 1. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством

ТЕМА 1. Сутність та місце облікової інформації в управлінні підприємством.

План семінарського заняття

1. Сутність обліково-аналітичної інформації та її класифікація для потреб управління підприємством.
2. Місце та роль облікової інформації в управлінні підприємством.
3. Вимоги до обліково-аналітичної інформації.
4. Релевантність облікової інформації та її вплив на прийняття управлінських рішень.

Термінологічний словник основних понять

Бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Інформація – це відомості про навколишній світ і процеси що відбуваються в ньому.

Економічна інформація – це відображення суспільно-економічних відносин і процесів за допомогою цифр, фактів, відомостей та інших матеріалів.

Облікова (бухгалтерська) інформація – це відомості щодо функціонування суб'єкта економіки, зафіксовані у носіях облікової інформації.

Навчальні завдання

Завдання 1.1

Пов'язати наведені терміни з їх змістом. Для цього проставити ліворуч від номеру терміна відповідну літеру.

Термін	Зміст
_ (1) Економічна інформація	А. процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень
_ (2) Інформація	Б. відомості про навколишній світ і процеси що відбуваються в ньому
_ (3) Бухгалтерський облік	В. відомості щодо функціонування суб'єкта економіки, зафіксовані у носіях облікової інформації
_ (4) Облікова (бухгалтерська) інформація	Г. відображення суспільно-економічних відносин і процесів за допомогою цифр, фактів, відомостей та інших матеріалів

Тести для самоперевірки знань

1. Процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень:

- а) фінансовий облік;
- б) управлінський облік;
- в) бухгалтерський облік.

2. Вчені у галузі бухгалтерського обліку не розглядають вимоги до бухгалтерської інформації, але формулюють вимоги до обліку:

- а) порівнянність показників обліку з показниками плану, своєчасність обліку, точність та об'єктивність обліку; повнота та аналітичність; ясність і доступність; економічність.
- б) ефективність, надійність, прозорість.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

- 1. Як відрізняються вимоги користувачів до інформації в залежності від типу економічної системи?
- 2. Що є метою бухгалтерського обліку?
- 3. Яких спеціалістів називають бухгалтерами-аналітиками, які функції вони виконують?

Рекомендована література

1. Лукина Н.П. Информационное общество: состояние и перспективы социально-философского исследования [Електронний ресурс]. – Електрон. текстові дані (41 193 bytes). – Режим доступу:<http://www.ipu.com.ua/ru/node/5435>

2. Пушкар М.С. Креативний облік (створення інформації для менеджерів): [монографія]. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 334 с.

ТЕМА 2. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством.

План семінарського заняття

- 2.1. Концептуальні засади процесу облікової комунікації внутрішньосистемного та міжсистемного характеру
- 2.2. Етапи та елементи облікових комунікацій
- 2.3. Комунікаційні бар'єри якості облікових інформаційних сигналів

Термінологічний словник основних понять

Організаційна комунікація – процеси комунікації в межах підприємства, що передбачають обмін інформацією між особами або групами, які працюють у корпорації, тобто пересилання даних від суб'єкта (точки передачі повідомлення) до об'єкта (точки отримання) без зміни послідовності або структури змісту.

Комунікаційний канал – реальна або уявна лінія зв'язку (контакту), за

якою повідомлення рухаються від комунікатора до реципієнта.

Навчальні завдання

Завдання 2.1

Необхідно: Охарактеризувати фактори впливу на альтернативні варіанти одержання грошових коштів:

Дані для виконання:

1) витребування погашення існуючої заборгованості дебіторів підприємства;

Тести для самоперевірки знань

1. Різниця, що виникає при прийнятті альтернативних рішень – це витрати:

- а) релевантні;
- б) диференційні;
- в) можливі.

2. Можливі витрати – це:

- а) заплановані витрати;
- б) втрати при відмові від альтернативного рішення;
- в) витрати, які можуть виникати внаслідок прийняття рішення.

3. Релевантні витрати можна розрахувати як:

- а) різницю між дійсними і можливими витратами;
- б) суму дійсних та можливих витрат.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Назвіть етапи облікових комунікацій?
2. Назвіть елементи облікових комунікацій?
3. Охарактеризуйте комунікаційні бар'єри якості облікових інформаційних сигналів?

Рекомендована література

1. Лаговська О.А. Стандартизація процедури формування та функціонування бухгалтерського обліку як інформаційно-комунікаційної системи: адаптаційний підхід до сучасних умов господарювання / О.А. Лаговська // Вісник ЖДТУ / Економічні науки. – 2011. – № 4 (58). – С. 55-58

2. Ермакова Н.А. Контрольно-информационные системы управленческого учета / Н.А. Ермакова. – М.: Экономистъ, 2005. – 296 с.

3. Крючков В.Г. Теоретико-методологическое исследование современных моделей информационной учетно-налоговой системы и концепция коммуникационного взаимодействия ее элементов – Москва: Финпресс, 2009. – 112 с.

ТЕМА 3. Принципи, методики і техніки підготовки управлінської бухгалтерської звітності.

План семінарського заняття

3.1. Сучасні підходи та принципи до формування управлінської

бухгалтерської звітності.

3.2. Види управлінської бухгалтерської звітності та категорії формування її показників.

3.3. Методичні підходи до формування бухгалтерської управлінської звітності.

Термінологічний словник основних понять

Управлінська звітність – це внутрішня звітність, яка показує фінансовий стан компанії

Дані – відомості, показники, необхідні для ознайомлення з ким-, чим-небудь, для характеристики когось, чогось або для прийняття певних висновків, рішень.

Інформація – дані, трансформовані у відповідну форму.

Навчальні завдання

Завдання 3.1

Необхідно: Охарактеризувати фактори впливу на альтернативні варіанти одержання грошових коштів:

Дані для виконання:

1) реалізація частини майна підприємства;

Тести для самоперевірки знань

1. Управлінська звітність перетворює

- а) дані на інформацію
- б) інформацію на дані

2. Данні – це:

- а) дані, трансформовані у відповідну форму
- б) детальні відомості про конкретні операції

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Які завдання управлінської звітності?
2. Охарактеризуйте структуру процесу управлінської звітності.

Рекомендована література

1. Друкер П. Енциклопедія менеджмента / П. Друкер; пер. с англ. — М.: ООО «И.Д. Вільямс», 2006. – 432 с.
2. Василенко В.О. Теорія та практика розроблення управлінських рішень: навч. посіб. / В.О. Василенко. – К.: Центр учбової літератури, 2002. – 420 с.
3. Казначевская Г.Б. Менеджмент: учеб. пособие / Г.Б. Казначевская. – изд. 2-е, доп. и перераб. – Ростов н/Д: Феникс. – 352 с.
4. Палеха Ю.І. Менеджмент для початківців: навч. посібник / Ю.І. Палеха. – 3-тє вид., доп. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 216 с.
5. Менеджмент: понятійно-термінологічний словник / за ред. Г.В. Щокіна, М.Ф. Головатого, О.В. Антонюка, В.П. Сладкевича. – К.: МАУП, 2007. – 744 с.
6. Стеценко І.Т. Менеджмент: навч. посібник для самост. вивч. дисципліни

/ І.Т. Стеценко. – Донецьк: Дон УЕП, 2009. – 95 с.

7. Стеценко І.Т. Менеджмент, маркетинг, бізнес, економіка: термінол. довідник / І.Т. Стеценко. – Донецьк: ВД «Кальміус», 2010. – 464 с.

8. Вертакова О. Управленческие решение: разработка и выбор: учеб. пособие – 2005. – 352 с.

9. Голубков Е.П. Технология принятия управленческих решений / Е.П. Голубков. – М.: Дело, 2005. – 544 с.

ТЕМА 4. Якість облікової інформації та бухгалтерського обліку.

План семінарського заняття

4.1. Якісні характеристики облікової інформації.

4.2. Методи забезпечення якості сучасних систем обліку.

4.3. Оцінка якості облікової інформації.

Термінологічний словник основних понять

Альтернатива – це один із можливих, незалежних від інших засіб дії задля досягнення мети.

Ризик – це такий стан знань, коли відомі один або декілька результатів для кожної альтернативи і ймовірність реалізації кожного результату.

Невизначеність – це такий стан знань, коли одна або декілька альтернатив мають декілька можливих результатів, ймовірність яких або невідома, або не має сенсу.

Управлінське рішення – це вибір альтернативи, здійснений керівником у рамках його посадових повноважень і компетенції та спрямований на досягнення цілей організації.

Навчальні завдання

Завдання 4.1.

Необхідно: Охарактеризувати фактори впливу на альтернативні варіанти одержання грошових коштів:

Дані для виконання:

1) поповнення статутного капіталу за рахунок внесків засновників;

Тести для самоперевірки знань

1. Різниця, що виникає при прийнятті альтернативних рішень – це витрати:

а) релевантні;

б) диференційні;

в) можливі.

2. Всі управлінські рішення в організації можуть бути розділені на:

а) жорстко обумовлені (детерміновані);

б) слабо залежні від суб'єкта рішення;

в) недетерміновані, довільні;

3. За довготривалістю дії управлінські рішення поділяються на:

а) стратегічні (перспективні), тактичні (середньострокові), оперативні

(короткострокові);
б) річні, квартальні.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Які є види альтернатив?
2. Охарактеризуйте порядок вибору альтернатив.
3. Охарактеризуйте порядок обґрунтування обраних альтернатив.

Рекомендована література

1. Друкер П. Енциклопедія менеджмента / П. Друкер; пер. с англ. — М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2006. — 432 с.
2. Василенко В.О. Теорія та практика розроблення управлінських рішень: навч. посіб. / В.О. Василенко. — К.: Центр учбової літератури, 2002. — 420 с.
3. Казначевская Г.Б. Менеджмент: учеб. пособие / Г.Б. Казначевская. — изд. 2-е, доп. и перераб. — Ростов н/Д: Феникс. — 352 с.
4. Палеха Ю.І. Менеджмент для початківців: навч. посібник / Ю.І. Палеха. — 3-тє вид., доп. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. — 216 с.
5. Менеджмент: понятійно-термінологічний словник / за ред. Г.В. Щокіна, М.Ф. Головатого, О.В. Антонюка, В.П. Сладкевича. — К.: МАУП, 2007. — 744 с.
6. Стеценко І.Т. Менеджмент: навч. посібник для самост. вивч. дисципліни / І.Т. Стеценко. — Донецьк: Дон УЕП, 2009. — 95 с.
7. Стеценко І.Т. Менеджмент, маркетинг, бізнес, економіка: термінол. довідник / І.Т. Стеценко. — Донецьк: ВД «Кальміус», 2010. — 464 с.
8. Вертакова О. Управленческие решение: разработка и выбор: учеб. пособие — 2005. — 352 с.
9. Голубков Е.П. Технология принятия управленческих решений / Е.П. Голубков. — М.: Дело, 2005. — 544 с.

ТЕМА 5. Облікова політика в ціноутворенні.

План семінарського заняття

- 5.1. Завдання, функції ціноутворення та обліку витрат підприємства.
- 5.1. Управління методами ціноутворення в управлінському обліку.
- 5.1. Трансфертне ціноутворення: правова основа, податкові наслідки та контроль.
- 5.1. Облікова політика як інструмент управління показниками фінансового стану підприємства.

Термінологічний словник основних понять

Система бухгалтерського обліку — це сукупність елементів методу обліку, які пов'язані між собою та об'єднані в єдине ціле і надають інформацію про стан, рух активів, пасивів та зобов'язань підприємства, про характер і результати господарювання в єдиному грошовому вимірнику.

Облікова політика — сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової

звітності.

Навчальні завдання

Завдання 5.1.

Необхідно: Охарактеризувати фактори впливу на альтернативні варіанти одержання грошових коштів та визначить вплив облікової політики на фінансови стан підприємства

Дані для виконання:

1) залучення позикових коштів (одержання кредиту в банку).

Тести для самоперевірки знань

1. Результативність – це:

а) скау2тупінь реалізації запланованої діяльності і досягнення запланованих результатів

б) співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами

2. В процесі розробки стратегічних планів визначаються показники:

а) ефективності, продуктивності, прибутковості діяльності

б) кредитоспроможності, енергоємності, матеріаломісткості

Програмні питання для самостійного вивчення теми

5.1 Облікова політика як інструмент управління показниками фінансового стану підприємства.

5.2 Обґрунтуйте необхідність обізнаності бухгалтера з нормативними та регулюючими документами з обліку і звітності.

5.3 Що означає термін "облікова політика" та яке її тлумачення з боку держави і підприємства?

5.4 У чому полягає облікова політика держави?

5.5 У чому полягає облікова політика підприємства?

5.6 Яка роль головного бухгалтера підприємства у формуванні облікової політики?

5.7 Які можуть бути форми організації бухгалтерського обліку?

5.8 У чому полягають взаємовідносини бухгалтерії підприємства з оперативно відокремленими структурними підрозділами?

5.9 Що означає централізована організація бухгалтерського обліку, в чому її переваги та недоліки?

5.10 Що означає децентралізована організація бухгалтерського обліку, які її недоліки та переваги?

5.11 В яких випадках доцільно використовувати централізовані бухгалтери?

5.12 Як здійснюється організація бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу?

5.13 Як здійснюється облік підприємницької діяльності громадян без створення юридичної особи?

5.14 За якими ознаками може будуватися структура бухгалтерського

апарату підприємства?

5.15 Дайте перелік відділів (секторів), які може мати бухгалтерія великого підприємства.

5.16 За умови сформування структури облікового апарату, які завдання можна вирішувати?

5.17 Який документ регулює питання облікової політики та з яких розділів він може складатися?

5.18 Які методологічні та методичні принципи бухгалтерського обліку включають до облікової політики підприємства?

5.19 Які питання технології бухгалтерського обліку необхідно включити до облікової політики?

5.20 Які питання організації бухгалтерського обліку варто висвітлити у наказі підприємства про облікову політику?

Рекомендована література

1. Барановська Т.В. Використання облікової політики при здійсненні внутрішнього контролю / Т.В. Барановська // Вісн. Технолог, ун-ту Поділля : Економічні науки. - Ч. 2, т. 1. - 2003. - № 5. - С. 89-94.

2. Барановська Т.В. Облікова політика: рівні, суб'єкти, складові / Т.В. Барановська // Вісн. ЖДТУ: Економічні науки. - 2003. - № 3 (26). - С. 18-26.

3. Рузмайкіна І.З. Облікова політика підприємства - дискусійні положення і невирішені проблеми / І.В. Рузмайкіна // Економіка: проблеми теорії та практики. - Д.: ДНУ, 2005. - Вип. 205. - Том II. - С. 402-413.

4. Рузмайкіна І.З. Облікова політика підприємства - системний підхід до вироблення / І.В. Рузмайкіна // Вісн. соц.-екон. дослідж. - О.: ОДЕУ. - 2005. - Вип. 19. - С. 261- 267.

ТЕМА 6. Інструментарій бухгалтерського обліку та звітності в управлінні підприємством.

План семінарського заняття

6.1. Сучасний інструментарій корпоративного обліку за сегментами.

6.2. Моделювання – як інструмент формування показників звітності.

6.3. Оцінка і її роль в інтерпретації показників звітності для потреб управління.

6.4. Трансформація і консолідація показників звітності бухгалтерського обліку для формування інформації в процесі управління підприємством.

Термінологічний словник основних понять

Управління – це діяльність, пов'язана з впливом керуючого суб'єкта на керований об'єкт з метою досягнення певних результатів.

Тактичне управління – конкретні дії щодо реалізації намічених цілей, тобто короткострокове управління, за якого на базі наявної інформації відбувається постійне порівняння показників стратегічного плану з досягнутими за певний період результатами.

Навчальні завдання

Завдання 6.1

Назвати шляхи залучення грошових коштів підприємством та проаналізувати їх ефективність.

При вирішенні завдання обов'язково визначити фактори впливу на прийняття кожного з альтернативних варіантів, необхідну (суттєву) облікову інформацію для прийняття управлінського рішення, скласти відповідну внутрішню управлінську звітність та встановити наслідки, які отримає підприємство від прийняття кожного з альтернативних варіантів. Встановити причини, які призвели до даної ситуації на підприємстві

Тести для самоперевірки знань

1. У залежності від масштабу та тривалості, горизонту реалізації управління поділяється на

- а) стратегічне (довгострокове), тактичне та оперативне (короткострокове).
- б) стратегічне та довгострокове
- в) оперативне та тактичне

2. Розрізняють наступні різновиди стратегії:

- а) галузеві, функціональні, загальнополітичні;
- б) виробничі та невиробничі;
- в) довгострокові та короткострокові

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Охарактеризуйте специфіку оперативного управління діяльності суб'єкта господарювання.

2. Назвіть риси тактичного управління.

Рекомендована література

1. Малащук Д.В. Особливості інноваційного потенціалу машинобудування України. / Д.В. Малащук. // Актуальні проблеми економіки. – 2005. - №2. – с. 111–120.

2. Мироненко Ю.Д. Роль стратегического управления компанией в ее организационном развитии / Ю.Д. Мироненко, А.К. Тереханов – М. : Корпоративные системы, 2004.

3. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. / А.А. Пересада – К. : Лібра, 2002. – 472 с.

4. Питер Ф. Друкер. Задачи менеджмента в XXI веке. – К. : Вильямс, - 2007 – 272 с.

Змістовий модуль 2. Бухгалтерський облік для прийняття економічних, екологічних та соціальних управлінських рішень.

ТЕМА7. Оцінка очікуваних витрат для прогнозування та прийняття управлінських рішень.

План семінарського заняття

7.1. Основні методи і технології бюджетування витрат та прогнозування прибутку підприємства.

7.2. Оцінка очікуваних витрат та їх вплив на прийняття управлінських рішень

Термінологічний словник основних понять

Управління – це діяльність, пов'язана з впливом керуючого суб'єкта на керований об'єкт з метою досягнення певних результатів.

Стратегічне управління – це процес розробки стратегій і управління організацією для успішної її реалізації.

Релевантні витрати – витрати, величина яких залежить від прийняття управлінського рішення

Навчальні завдання

Завдання 7.1

Назвати шляхи оптимізації витрат підприємства та проаналізувати їх ефективність. Визначити фактори впливу на прийняття рішення щодо шляхів оптимізації витрат підприємством та зазначити необхідну (суттєву) облікову інформацію для прийняття управлінського рішення,

Завдання 7.2

За звітний період обсяг виробництва збільшився на 20 %, а сукупні виробничі витрати зросли на 15 %.

1. Визначити частку постійних витрат у їх загальній сумі за звітний період.

2. Обчислити, на скільки зростуть сукупні витрати у плановому періоді, якщо обсяг виробництва зросте на 18 %.

3. Визначити частку постійних витрат у плановому періоді.

Тести для самоперевірки знань

1. Різниця, що виникає при прийнятті альтернативних рішень – це витрати:

- а) релевантні;
- б) диференційні;
- в) можливі.

2. Всі управлінські рішення в організації можуть бути розділені на:

- а) жорстко обумовлені (детерміновані);
- б) слабо залежні від суб'єкта рішення;
- в) недетерміновані, довільні;

3. За довготривалістю дії управлінські рішення поділяються на:

- а) стратегічні (перспективні), тактичні (середньострокові), оперативні (короткострокові);
 - б) річні, квартальні.
4. Різниця, що виникає при прийнятті альтернативних рішень – це витрати:
- а) релевантні;
 - б) диференційні;
 - в) можливі.
5. Можливі витрати – це:
- а) заплановані витрати;
 - б) втрати при відмові від альтернативного рішення;
 - в) витрати, які можуть виникати внаслідок прийняття рішення.
6. Релевантні витрати можна розрахувати як:
- а) різницю між дійсними і можливими витратами;
 - б) суму дійсних та можливих витрат.
7. До прямих належать витрати, які:
- а) здійснюються регулярно;
 - б) є постійними;
 - в) безпосередньо відносяться на окремі види виробів;
 - г) не залежать від номенклатури продукції;
 - д) обчислюються за встановленими нормами.
8. До непрямих належать витрати, які:
- а) здійснюються періодично;
 - б) змінюються в часі;
 - в) залежать від номенклатури продукції;
 - г) не відносяться безпосередньо на окремі види виробів у багатопродуктовому виробництві;
 - д) обчислюються на основі їх динаміки за минулі періоди.
9. Зі зменшенням обсягу виробництва частка постійних витрат у загальній їх сумі:
- а) зменшується;
 - б) збільшується;
 - в) залишається незмінною;
 - г) змінюється залежно від конкретних умов;
 - д) спочатку зменшується, а згодом зростає.
10. Змінні витрати — це витрати, величина яких:
- а) змінюється на одиницю продукції внаслідок НТП;
 - б) залежить від продуктивності праці;
 - в) нестабільна у часі;
 - г) залежить від обсягу виробництва;
 - д) залежить від номенклатури продукції, що виготовляється.
11. До постійних належать витрати, величина яких:
- а) однакова для різних видів продукції;
 - б) не залежить від обсягу продукції в межах даної виробничої потужності;
 - в) постійна на одиницю продукції;
 - г) має незмінні норми на тривалий час;

д) постійно зростає.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Охарактеризуйте специфіку управління витратами діяльності суб'єкта господарювання.
2. Назвіть та охарактеризуйте етапи оптимізації витрат підприємства .

Рекомендована література

1. Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002. — 131 с.

ТЕМА 8. Бухгалтерський облік в управлінні вартістю підприємства.

План семінарського заняття

- 8.1. Особливості вартісно-орієнтованого підходу до управління.
- 8.2. Підходи та методи оцінки вартості підприємства.
- 8.3. Міжнародні моделі звітності про вартість підприємства.

Термінологічний словник основних понять

Активи – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Матеріальні активи – власність юридичних чи фізичних осіб, що має речовинну форму і грошову вартість

Навчальні завдання

Завдання 8.1

Для будь-якого підприємства, яке студент обирає самостійно, розробити стратегічні цілі за чотирма перспективами збалансованої системи показників. Виробку стратегічних цілей здійснити за допомогою мозкового штурму.

Для вирішення даного завдання необхідно здійснити такі етапи:

- сформулювати за кожною перспективою всі можливі стратегічні цілі;
- критичне обговорення цілей для відбору найважливіших в збалансовану систему показників;
- формулювання три списку цілей: цілі, які повинні увійти у збалансовану систему показників;
- цілі, які не будуть включені до збалансованої системи показників;
- цілі, які виступають як стратегічні заходи підприємства, а не як стратегічні цілі.

Слід пам'ятати, що оптимальна кількість цілей у збалансованій системі показників близько 20; проведення документування стратегічних цілей, результати документування представляються у вигляді таблиці:

Ціль	Перспектива	Визначення цілі	Обґрунтування цілі	Учасники	Координатор
Створити унікальне ринкове позиціонування	Клієнти	Досягнення цілі передбачає формування унікальних відмінностей компанії від конкурентів	Чітке позиціонування є ключем до вирішення цілого ряду проблем компанії і має забезпечити збільшення числа цільових клієнтів, підвищення вартості послуг компанії, зростання прибутку	Менеджери проєктів	Менеджер з маркетингу

Тести для самоперевірки знань

- Система збалансованих показників має наступні проєкції:
 - фінанси, ринки.
 - фінанси, клієнти, внутрішньогосподарські процеси, навчання та перспективи зростання;
 - клієнти, внутрішньогосподарські процеси;
 - внутрішньогосподарські процеси, навчання та перспективи зростання
- Система збалансованих показників орієнтована на управління :
 - фінансовими та не фінансовими показниками;
 - виключно монетарними показниками
 - виключно фінансовими показниками
 - правильної відповіді не запропоновано
- Система збалансованих показників не має сталої кількості проєкції:
 - так
 - ні, має

Програмні питання для самостійного вивчення теми

- Порядок управління вартістю підприємства
- Яка інформації необхідна для управління вартістю підприємства?

Рекомендована література

- Косянчук Т. Ф.,. Аналіз існуючих підходів щодо оцінки результативності діяльності підприємства / Т. Ф. Косянчук, О. В. Рибак // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – № 4, Т.2. – С. 62-66.
- Олексюк О. І. Прибутковість в управлінні результативністю діяльності сучасних компаній / О. І. Олексюк, Л. М. Дзюбенко // Фінанси України. – 2006. – № 12. – С. 101-111.
- Турило А. М. Фінансово-економічні аспекти оцінки результатів і

ефективності діяльності підприємства /А. М. Турило, О. А. Зінченко // Фінанси України. – 2008. – № 8. – С. 35-44.

6. Гуияр Ф.Ж. Келли Д.Н. Преобразование организации : Монография; 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Дело, 2000. – 375 с.

7. Кадыров М.С. Система стратегического управления как основа реструктуризации бизнеса //Вестник ТИСБИ. – 2000. – №2. – С. 12-14.

8. Махмудов А.Г. Модель системы стратегического менеджмента на промышленном предприятии //Актуальні проблеми економіки, 2002 – №3 – С. 59-61.

9. Мендрул О. Г. Управління вартістю підприємства : навч. посібник / О. Г. Мендрул. – К. : КНЕУ, 2011. – 538 с.

10. Каплан Р. Сбалансированная система показателей / Р. Каплан , Д. Нортон. – М.: Юнити , 2002.

11. Социально- экономический потенциал устойчивого развития: учебник / под ред. проф. Л.Г. Мельника (Украина) и проф. Л. Хенса (Бельгия). – 2-е изд., стер. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2008. – 1120 с .

ТЕМА 9. Збалансована система показників в стратегічному управлінні підприємством.

План семінарського заняття

9.1. Збалансована система показників у системі стратегічного управлінського обліку як метод стратегічного управління.

9.2. Методики розробки збалансованої системи показників на підприємстві.

9.3. Система збалансованих показників як інструмент управління вартістю підприємства.

Термінологічний словник основних понять

Система збалансованих показників – це система менеджменту, розроблена на початку 1990-х років Робертом Капланом і Девідом Нортонем. Її призначення — забезпечити чіткіше формулювання стратегічних планів та їхню реалізацію — є ширшим за призначення систем, які лише вимірюють фінансові показники.

Навчальні завдання

Завдання 9.1

Для обраного підприємства кожний студент повинен розробити основні етапи впровадження збалансованої системи показників, тобто сформулювати: місію підприємства, його бачення, стратегію, перспективи та фактори успіху, цілі за кожною перспективою, показники за кожною метою, ініціативи для досягнення цілей, обґрунтування цілей. Результат вирішення даного завдання представити у вигляді таблиці або схеми. Макет таблиці (схеми) надається в лекційному матеріалі.

Тести для самоперевірки знань

1. Система збалансованих показників має наступні проєкції:

- а) фінанси, ринки.
 - б) фінанси, клієнти, внутрішньогосподарські процеси, навчання та перспективи зростання;
 - в) клієнти, внутрішньогосподарські процеси;
 - г) внутрішньогосподарські процеси, навчання та перспективи зростання
2. Система збалансованих показників орієнтована на управління :
- а) фінансовими та не фінансовими показниками;
 - б) виключно монетарними показниками
 - в) виключно фінансовими показниками
 - г) правильної відповіді не запропоновано
3. Система збалансованих показників не має сталої кількості проєкції:
- а) так
 - б) ні, має

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. В чому полягає необхідність використання СЗП як інструменту управління
2. Які етапи вартісно-орієнтованого управління?
3. Які складові вартості підприємства?
4. Які завдання необхідно вирішувати під час управління реалізацією стратегії?
5. З чим пов'язана поява збалансованої системи показників, хто її автори?
6. Наведіть приклади фінансових і нефінансових показників підприємства
7. У чому полягають недоліки фінансових показників?
8. Чому фінансові показники все ж таки присутні в збалансованій системі показників?
9. Які головні проблеми вирішує збалансована система показників?

Рекомендована література

1. Косянчук Т. Ф.,. Аналіз існуючих підходів щодо оцінки результативності діяльності підприємства / Т. Ф. Косянчук, О. В. Рибак // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – № 4, Т.2. – С. 62-66.
2. Олексюк О. І. Прибутковість в управлінні результативністю діяльності сучасних компаній / О. І. Олексюк, Л. М. Дзюбенко // Фінанси України. – 2006. – № 12. – С. 101-111.
4. Турило А. М. Фінансово-економічні аспекти оцінки результатів і ефективності діяльності підприємства /А. М. Турило, О. А. Зінченко // Фінанси України. – 2008. – № 8. – С. 35-44.
6. Гуиляр Ф.Ж. Келли Д.Н. Преобразование организации : Монография; 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Дело, 2000. – 375 с.
7. Кадыров М.С. Система стратегического управления как основа реструктуризации бизнеса //Вестник ТИСБИ. – 2000. – №2. – С. 12-14.
8. Махмудов А.Г. Модель системы стратегического менеджмента на промышленном предприятии //Актуальні проблеми економіки, 2002 – №3 – С.

59-61.

9. Мендрул О. Г. Управління вартістю підприємства : навч. посібник / О. Г. Мендрул. – К. : КНЕУ, 2011. – 538 с.

10. Каплан Р. Сбалансованная система показателей / Р. Каплан , Д. Нортон. – М.: Юнити , 2002.

11. Социально- экономический потенциал устойчивого развития: учебник / под ред. проф. Л.Г. Мельника (Украина) и проф. Л. Хенса (Бельгия). – 2-е изд., стер. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2008. – 1120 с .

ТЕМА 10. Бухгалтерський облік в управлінні ризиками підприємством.

План семінарського заняття

10.1. Формування облікової інформації в управлінні економічними ризиками підприємством.

10.2. Управління бухгалтерськими ризиками для забезпечення безперервності діяльності підприємства.

Термінологічний словник основних понять

Ризик— можливість того, що все відбуватиметься не так, як очікується, можливість припуститися помилки.

Навчальні завдання

Завдання 10.1

Проаналізуйте критерії прийняття і, відповідно, оцінки фінансових рішень, які задовольняють фінансові цілі (обсяг отриманого прибутку, підвищення ліквідності підприємства, підвищення фінансової стійкості за рахунок покращання структури капіталу), а також оцінити ризикованість даних рішень

Тести для самоперевірки знань

1 Основні ознаки кризової ситуації з погляду фінансової стійкості:

- а) порушення пропорційності активів і пасивів,
- б) абсолютна ліквідність балансу,
- в) збільшення заборгованості підприємства по зобов'язаннях,
- г) високий рівень платоспроможності,
- д) ріст доходів,
- е) падіння прибутковості підприємства.

2. До якого виду реакції підприємства на його кризовий стан відноситься різке скорочення всіх видів витрат, закриття, розпродаж підрозділів, обладнання:

- а) наступальна тактика;
- в) вижидальна тактика;
- б) захисна тактика;
- г) оборонна тактика.

3. Реінжинірінг це:

а) це різке покращення результатів діяльності підприємства за рахунок реструктурування та оновлення підприємства;

б) це фундаментальне переосмислення та радикальне перепроєктування управлінських процесів, щоб різко покращити результати діяльності підприємства та його конкурентоспроможність;

в) це фундаментальне переосмислення та радикальне перепроєктування ділових процесів, щоб різко, стрімко покращити результативні показники діяльності підприємства;

г) це перепроєктування господарських процесів, щоб різко покращити результати його діяльності та отримати довгострокові конкурентні переваги.

4. До якої моделі виходу з кризової ситуації відноситься швидке реагування і спроможність швидко скоротити втрати.

а) реактивне управління;

б) активне управління;

в) планове управління;

г) антикризове управління.

5. Визначити, які заходи виконуються для відновлення структури балансу.

а) ліквідація лишків запасів і незавершеного виробництва;

б) створення комунікаційної мережі і нетрадиційних засобів зв'язку;

в) сканування внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства;

г) заходи щодо зростання обсягів продажу, рентабельності підприємства.

6. Конкурентні позиції підрозділу оцінюються за наступними показниками:

а) частка ринку, рентабельність;

б) стійкий ринок збуту, технологічна автономність;

в) інноваційний потенціал, ступінь привабливості товарної марки;

г) конкурентоспроможність продукції, потенціал рентабельності;

д) характеристика продукції, конкурентоспроможність її за ціною та якістю;

7. Ступінь передбачуваності кризових явищ і ситуацій залежить:

а) тільки від зовнішніх чинників, що не залежать від суб'єкту управління,

б) тільки від внутрішніх чинників, що залежать від суб'єкту управління,

в) від зовнішніх чинників, таких як політика держави щодо формування економічної інфраструктури і ін. і від внутрішніх чинників, таких як нестача фінансових коштів на модернізацію обладнання, низький рівень кваліфікації кадрів, нестача джерел достовірної інформації і ін.

8. Фінансові ризики відносяться до:

а) чистих ризиків;

б) спекулятивних ризиків;

в) комерційних ризиків.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Усі комерційні ризики є фінансовими?

2. Яка облікова інформація є корисною для мінімізації фінансових ризиків?

3. Чи залежить величина ступеня ризику від невизначеності підприємницької діяльності?

Рекомендована література

1. Писаревський І.М., Стещенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посібник. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 124 с.

ТЕМА 11. Бухгалтерський облік при прийнятті екологічних рішень.

План семінарського заняття

11.1 Методичні основи формування інформаційного забезпечення управління екологічними процесами.

11.2 Екологічні витрати в бухгалтерському обліку.

11.3 Використання даних бухгалтерського обліку в процесі прийняття екологічних рішень.

Термінологічний словник основних понять

Екологічний облік на підприємстві – це система виявлення, вимірювання, реєстрації, нагромадження, узагальнення, зберігання, оброблення та підготовки релевантної інформації про діяльність підприємства в галузі природокористування з метою передачі її внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття оптимальних рішень

Навчальні завдання

Завдання 11.1

Проведення засідання круглого столу з приводу обговорення доповідей, підготовлених студентами на тему: “Екологічний облік є ключем до сталого розвитку у планетарному масштабі”.

Тести для самоперевірки знань

1. Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку відбулася у Ріо-де-Жанейро у:

- а) 1992 р.
- б) 2000 р.
- в) 2012 р.

2. У результаті якого процесу відбулося виокремлення людини з навколишнього природного середовища?

- а) індустріалізації
- б) приватизації
- в) дискримінації

3. Системою, що спроможна забезпечити формування та оприлюднення екологічної інформації є

- а) бухгалтерський облік
- б) статистичний облік
- в) економічний аналіз

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Яка специфіка прийняття та реалізації екологічних рішень?

2. Яка інформація необхідна для ухвалення екологічних рішень?

Рекомендована література

1. Замула І.В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки [Текст] : монографія / І. В. Замула ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир : ЖДТУ, 2010. - 440 с.

ТЕМА 12. Бухгалтерський облік при прийнятті соціальних рішень.

План семінарського заняття

12.1 Специфіка соціального управління та його взаємозв'язок з бухгалтерським обліком.

12.2 Оцінка вартості і цінності трудових ресурсів для цілей управління.

12.3 Принципи і стандарти корпоративної соціальної звітності.

12.4. Облік соціальної відповідальності.

Термінологічний словник основних понять

Соціальна відповідальність бізнесу (СВБ) – це концепція залучення соціальних і екологічних аспектів у діяльність бізнесу на засадах добровільності та взаємодії між різними зацікавленими сторонами (групами впливу)

Навчальні завдання

Завдання 12.1

Проведення засідання круглого столу з приводу обговорення доповідей, підготовлених студентами на тему: “Соціальна відповідальність бізнесу і волонтерство: взаємодія бізнесу та освіти”

Тести для самоперевірки знань

1. Публічний інструмент інформування акціонерів, працівників, партнерів, клієнтів та громадськості про те, в який спосіб, як і якими темпами компанія реалізує закладені у своєму стратегічному плані цілі щодо економічної та екологічної стабільності, а також соціального добробуту, про реалізовані протягом року внутрішні та зовнішні соціальні проекти:

- а) соціальний звіт
- б) фінансовий звіт
- в) статистичний звіт

2. Концепція, згідно з якою компанії добровільно інтегрують соціальні та екологічні аспекти у свою комерційну діяльність та взаємодію із зацікавленими сторонами – це:

- а) неоінституціоналізм
- б) концепція бухгалтерського обліку
- в) соціальна відповідальність бізнесу

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Яка специфіка прийняття та реалізації соціальних рішень?
2. Яка інформація необхідна для ухвалення соціальних рішень

Рекомендована література

1. Жиглей І.В. Бухгалтерський облік соціально-відповідальної діяльності суб'єктів господарювання: необхідність та орієнтири розвитку [Текст] : монографія / І. В. Жиглей ; Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир : ЖДТУ, 2010. - 495 с.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. Навчальний посібник.- К.: КНЕУ, 2006. – 526 с. (кількість примірників, наявних у бібліотеці ЖДТУ – 1)
2. Управленческий анализ. Вахрушина М.А. 6-е изд., испр. - М.: 2010. —39 с.
3. Сбалансированная система показателей: от стратегии к действию. Роберт С. Каплан, Дейвид П. Нортон. – ЗАО «Олимп-Бизнес», Москва, 2003. – 214 с.
4. Разработка сбалансированной системы показателей. Практическое руководство с примерами. – 2-е изд., расшир. / Под ред.. А.М. Гершуна, Ю.С. Нефедьевой. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 128 с.
5. Лаговська О.А. Обліково-аналітичне забезпечення вартісно-орієнтованого управління: теорія та методологія : монографія / О.А. Лаговська. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 676 с. (кількість примірників, наявних у бібліотеці ЖДТУ – 3 та електронний формат)
6. Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. - К.: Лібра, 2003. - 704с. (кількість примірників, наявних у бібліотеці ЖДТУ – 5)

Додаткова

7. Валуев Б.И. Проблемы развития учета в промышленности. – М.: Финансы и статистика, 1984. – 215 с.
8. Иванов В.В., Хан О.К. Управленческий учет для эффективного менеджмента. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 208 с.
9. Карпова Т.П. Управленческий учет: Учебник для вузов. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 350 с.
10. Кондратова И.Г. Основы управленческого учета: Учеб. пособие. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 160 с.
11. Котляров С.А. Управление затратами. – СПб: Питер, 2001. – 160 с.
12. Нападовська Л.В. Управлінський облік: Підруч. для студ. вищ. навч. закл – К.: Книга, 2004. - 544 с.
13. Нападовська Л.В. Управлінський облік: [монографія] / Л.В. Нападовська. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 450 с.
14. Николаева О.Е., Шишкова Т.В. Управленческий учет. – М.: УРСС, 2000. – 368 с.
15. Новиченко П.П., Попова Т.Д. Учет затрат на улучшение качества продукции.– М.: Финансы и статистика, 1986. – 104 с.
16. Панков Д.А. Основы теории и методики управленческого бухгалтерского учета. – Мн.: ООО “Профит”, 1995. -- 100 с.